

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

De S. Froilano Episcopo Legione In Hispania. Commentarius Prævius. Loci
notitia: Sancti in Martyrologiis recentioribus memoria, præcepta in
Romano annuntiatio, cultus in Hispania: controversia de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
J. G.

D

DE S. FROILANO EPISCOPO

LEGIONE IN HISPANIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

Loci notitia : Sancti in Martyrologiis recentioribus memoria, præcepta in Romano annuntiatio, cultus in Hispania : controversia de ætate, qua vixerit, discussa et definita : qualia ejus Acta edenda.

ANNO MVL.
S. Froilanus
Legione, cujus
notitia datur.

Quæ Ptolemæo lib. II dicitur Germanica Legio septima Brigacinarum, in Itinerario Antonini Augusti Legio septima gemina vocatur, estque urbs Hispaniæ Tarraconensis in finibus Asturum Cismontanorum, indigenis et plerisque Europæ gentibus Leon dicta, Italis vero Leone di Spagna. Urbs hæc, prout etiam in Divisione diæcesium et parochiarum Hispaniæ, Wambæ regi vulgo attributa, apud Loaisa Collect. Concil. Hisp. pag. 436 et 437, apud Aguirre tom. II Concil. Hisp. pag. 315 et Harduimum tom. III Concil. col. 376 et seqq. assertitur, sedis regiæ, nec non civitatis sacerdotalis et regiæ præclaro titulo gaudet, ac per Romanum Papam gaudere perpetua libertate atque alicui metropoli numquam fuisse subdita, ibidem etiam affirmatur. Præter non paucas Deo consecratas ædes, cathedralem ecclesiam habet insignem, ex quatuor totius Hispaniæ celeberrimis unam, et a mirabili pulcherrimoque structuræ, artificio, multisque Sanctorum, ac nominatim S. Froilani, reliquiis summopere commendatam. De urbis fundatione, antiquitate et inditi nominis occasione multa tradidere scriptores, tum antiqui, tum recentiores, et hos inter in primis Athanasius de Lobera, monachus Cisterciensis Ordinis, in Hispanico Opere, anno 1596 edito, cujus titulus ita Latine sonat : Historia magnitudinis antiquissimæ insignisque urbis et ecclesiæ Legionensis, ejusque episcopi ac patroni S. Froilani. Sat fusc etiam Hispano idiomate de eodem argumento scripserunt Gonzalez Davila in Theatro ecclesiastico Castellarum tom. I, pag. 343 et seqq., Rodriguez Mendez Silva de Popul. Hisp. cap. 8 et novissime Henr. Florezius ex Ordine S. Augustini scriptor eruditus, tom. IV Hispaniæ Sacræ pag. 227 et seqq., apud quos studiosus lector, si ampliorem loci illius, in quo tantisper hic vagari oportet, notitiam desiderat, reliqua, quæ ad ejusdem urbis situm et commendationem faciunt, commemorata reperiet.

in Mrl. recentioribus
variis diebus
necnotatus,

2 In hac urbe, quæ regni cognominis caput est, eximia pietate colitur S. Froilanus seu Froylanus, episcopus Legionensis, qui in Annalibus Ecclesiasticis eruditissimi Baronii ad annum Christi 1027, num. 14 Florianus presbyter minus recte nominatur. Sanctum hunc Antistitem Ferrarius in Catalogo generali Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, ad diem 5 Octobris ita annuntiat : Legionem in Hispania S. Froylani episcopi, ejusdem civitatis patroni. Eum contra die 1 Octobris Castellanus, die vero

3 Martyrologi Benedictini referunt; atque ita quidem Arnoldus Wion in Ligno vitæ, part. 2, lib. III, pag. 325 eum celebrat : Quinto Nonas Octobris... in Hispania depositio sancti Froilani, Legionensis episcopi et confessoris, doctissima et sanctitate conspicui. Tum pagina 326 eadem ferme habet, quæ lib. II, pag. 323 de eo scripserat in hunc modum : S. Froilanus sive Froyllanus, qui et corrupto vocabulo FLORIANUS vocatur, Hispanus, monachus et abbas de Moreruela prope Zamoram, creatus est episcopus anno Domini 820, ut vult Villegas, sive, ut Morales asserit, 870. Fuitque in ea potestate annis quinque, verbo simul et exemplo oves sibi concreditas incessanter pascens. Migravit ex hac luce anno 825 sive 875, ætatis suæ 73, quinto Nonas Octobris. Consonant Bucelinus in Menologio Benedictino pag. 684, et Hugo Meruardus ad diem 3 Octobris, nisi quod hic in neutro suarum Observationum libro, ipsum tempus, quo Sanctus floruit, designavit; sive quod assignatas a Wione et Bucelino chronicas notas errori conjunctas esse, sibi merito persuaserit, sive quod alia nulla ipsi præluerint instrumenta, unde ætatem sancti Antistitis eruere. Benedictinis hagiologis quantum ad annuntiationis diem suffragatur Tamayus Salazar tom. V Martyrol. Hispan. pag. 383, ubi Sanctum nostrum hoc exornat elogio : 5 Nonas Octobris... Legionem in Hispania S. Froilani, ipsius urbis episcopi, qui cum ex Benedictini Ordinis Congregatione, ejus virtutum odoribus instantibus, ad episcopale fastigium eveheretur, sic in præsulatus munere sanctissimis vitam texuit facinoribus, ut miraculis admirabilis, præmium indeficiens confessor eximius pro labore receperit.

5 Videri mirum lectori poterit, S. Froilanum, qui, uti infra a pag. 236 probabitur, S. Attilanum, Zamoremsem postea episcopum, in disciplina monastica alumnum et in verbi Dei prædicatione comitem habuit, nusquam seu ad 3, seu ad 5 Octobris in Martyrologio Molani anni 1568, Germanico anni 1573, et Galesini anni 1578, imo nec in ipso Mrl. Romano, cum sancto suo discipulo comparere; cum tamen in Annalibus Ecclesiasticis ad annum 1027 utrumque Sanctorum honore dignum, jure Catalogo ipsorum adscriptum reperiri, Baronius asserat. At, quæcumque demum fuerit prætermittendi olim præsertim in Martyrologio Romano Froilani nominis ratio, in quam operosius indagare necesse non esse defectus ille anno 1716, sub Clemente XI, Pontifice maximo, sublatus fuit, edito Congregationis Rituum

die 5 Octobris
in Romano
annuntiar
cepit vi decre-
ti, anno 1716
editi,

A *Rituum decreto, quod exstat Bullarii magni tomo VIII seu tomo II Continuationis ejus pag. 439 editionis vulgo Luxemburgensis dictæ. Hinc Sanctus noster in Martyrologio Romano, a Benedicto Papa XIV aucto et castigato, locum suum habet die 5 Octobris; sic tamen, ut, qui in illo decreto Fruilanus, forte typographico mendo, vocatus fuit, in Martyrologio illo veriori suo nomine Froilanus appelletur. Porro ejus elogium, quod ab Eminentissimo Cardinale Origo compositum atque a sacra Congregatione ipsoque summo Pontifice approbatum fuit, ita sonat: Legionem in Hispania sancti Froilani, ejusdem civitatis episcopi, monasticæ vitæ propagandæ studio, beneficentia in pauperes, ceterisque virtutibus et miraculis clari. Consuli de hoc elogio potest eruditissimus Pontifex, supra laudatus, lib. IV de Seruorum Dei Beatificatione etc. part. II, cap. 48, num. 46, ubi decretum illud die 15 Februarii anno 1746, non autem 30 Maii ejusdem anni, prout citata Bullarii editio habet, datum fuisse, scribit; ut adeo in alterutro Opere, jam citato, typographorum diligentia et accuratio desideretur. Sed levior hic defectus est, quam ut nos, ad Sancti cultum pertractandum progredientes, marari debeat.*

solemnem tam-
men cultum
dum ante na-
tus est in
Hispania.

B *Ceterum tametsi haud ita pridem Romano Martyrologio inscriptus fuerit, nihilominus tamen jam a longo tempore in omnibus Hispaniæ ecclesiis cathedralibus solemnem venerationis ritum, et duplici quidem 2 classis, ut testatur Directorium Valentiniæ ecclesiæ metropolitanae, sanctus Antistes coli cepit; imo et in nonnullis Hispaniæ diocesisibus ritu duplici 1 classis ad diem 5 Octobris Ecclesiasticum de eo Officium celebratum fuit, ut manifestum est ex Ordine recitandi Officium divinum Matrili anno 1684 typis excuso, et dein illud: Palentina diocesis et ecclesiæ: 5 Octobris: Froilani episc. et conf. præcipui patroni dup. 4 classis cum Octava in tota diocesi: et dein illud: Palentina diocesis et ecclesiæ: 5 Octobris: Froilani episc. et conf. duplex 4 classis cum Octava: quæ verba de Lucensi diocesi et ecclesia repetuntur. Solemnis ejus cultus antiquitatem ostendit Ambrosius de Morales, chronographus Philippi II, Hispaniarum regis, in suo Chronico generali Hispaniæ anno 1586 edito, tomo III, pag. 151, ubi verbis Hispanicis testatur, in cathedrali ecclesia (Legionensi) existare S. Froilano dicatum sacellum, ejusque, utpote Sancti indigenæ, festivam lucem magna solemnitate celebrari. Quin imo, teste Athanasio de Lobera, num. 4 laudato, tam sancti Præsulis nostri, quam S. Attilani, ejus quondam discipuli, Ecclesiasticus cultus, non ita multo post utriusque mortem initium duxit. Ita ipse in Prologo ad lectorem Historiæ urbis et ecclesiæ Legionensis, Hispanicis vocibus a me in Latinas versis, paulo ante paginam penultimam disserit: Ut scriptis monumentisque antiquis constat, jam (hoc est, anno Christi 1596, quo liber ejus excusus fuit) quingentorum ferme annorum spatium effluxit, ex quo Sanctorum illorum (Froilani et Attilani) festi dies celebrati fuerint, quibus sine ullo dubio propriæ Sanctorum Lectiones, Antiphonæ et Responsoria, quæ nunc recitantur, antiquitus etiam in usu fuerunt; confirmatque, inquit laudatus scriptor, eorum antiquitatem tum veterum characterum ductus, tum ipse orationis stylus. Ut proinde ejus testimonio de antiquo Legionensium Antistitis et Patroni cultu, utut*

fortassis minus, quam nunc, solemnem, dubitari merito non debeat.

5 *At multum abest, ut ipsum etiam tempus, quo Sanctus obiit, extra controversiam positum sit, cum inter magni nominis auctores Hispanos alii sæculo XI, alii X, alii IX ejus obitum statuunt, et sic quidem, ut, qui in idem sæculum consentiunt, in ejusdem sæculi designandis annis dissentiant, prout ex verbis Wionis num. 2 adductis, et ex iis, quæ infra dicenda sunt, videre est. Sed quænam ex tam discrepantibus sententiis amplectenda præ ceteris est? Respondeo, illam esse, quæ sæculo XI initio seu anno Christi 1006 S. Froilani mortem innectit. Hanc vel invenit, vel primus, quod sciam, stabilivit Athanasius de Lobera jam supra laudatus, eique Antonius de Heredia, Tamayus, Yepesius, Mabillonius atque adhæserunt, testimoniorum, quæ Lobera protulit, auctoritate pondereque convicti. Hæc priusquam ego in medium adducam, duo præmonuisse ex re erit. Alterum, Hispanicam æram, ut Florezius in Chronologia Hist. Hispan. part. I, cap. 1, § 1 alique alibi passim statuunt, vulgari nostræ æræ triginta et octo annis præcurrere; alterum, uti idem Lobera pag. 437 et Canguis in Lexico, verbo Testamentum, Cardinalis Aguirre pluresque alii docent, nomine Testamenti etiam comprehendere quascumque donationis seu largitionis chartas, testium subscriptionibus sæculo X ac deinde in Hispania firmatas. Primum igitur testimonium, quo pateat, S. Froilanum non anno Christi 875, nedum anno 825, uti quidam contendunt, e vivis abiisse, suppeditat nobis Veremundi II, Legionensis regis charta, die 27 Novembris æræ Hispanica 1028, seu anno Christi 990 data, quam summatim Lobera exhibet pag. 414 et seqq. Hæc autem, eo teste, ita concluditur: Beremundus serenissimus princeps, votum et holocaustum meum, quod sponte ego Deo meo pro remittendis peccatis meis et absolvendis delictis hunc * testamentum offero et in concilio manu propita * signum signavi solito more et amore Dei; et dein post episcoporum Armentarii Dumiensis, Pelagii Lucensis, Petri Triensis et Ximenii Astoricensis, qui sub sæculo X finem vixerunt, sequitur Sancti nostri facta, uti apparet, regis scribæ manu confirmatio, in hunc modum concepta: Clarus et magnus Froilanus, Legionensis episcopus confirmat. Ex qua subscriptione, inquit Angelus Manrique Anal. Cisterc. ad annum Christi 1131, cap. 8, videas reverentiam in Froilanum atque ejus apud omnes venerationem, quem vel viventem præsentemque et solum inter tot ac tantos Hispaniæ præsules MAGNUM et CLARUM instrumenta publica vocant, forte sine exemplo, aut cum rarissimo. Sed hæc per transennam dicta sunt.*

AUCTORE
J. G.

Emortuale
ejus tempus,
de quo variæ
sunt senten-
tiæ.

* hoc
* propria

6 *Quia vero laudatus Lobera pro Latinis ac primigeniis verbis, quibus dati diplomatis tempus signetur, Hispanicè versa dumtaxat edidit, juverit ejusdem Veremundi regis diploma, anno Christo 999 Nonis Januarii datum, partim describere, ut hinc, tamquam ex ipso fonte liqueat, sub hoc rege S. Froilanum una cum memoratis supra episcopis floruisse, ac proin errasse illos, qui eum ad sæculum IX vel initium X removebant. Diplomatis verba, quæ huc faciunt, apud Yepesium in Appendice Centuriæ 6 Chronici Ord. S. Benedicti pag. 433 versa, ita se habent: Facta series testamenti vel restorationis titu-
lorum*

et tempus ge-
sti episcopatus
ex diplomatis
varis erui-
tur,

AUCTORE
J. G.

lorum (*monasterii S. Laurentii de Carbonario, nunc Carbuero dicti*) a me jam dicto principe Beremundo, ipsis Nonis Januariis, æra tunc discurrente post millesimam inchoante septima, post jam peracta tricesima (*id est, æra Hispanica 1037 seu anno Christi 999*) Beremundus rex in hoc factum testamentum, quod fieri elegi, ad confirmandum manu propria signum injeci. *Et mox ante alias sacerdotum virorumque principum subscriptiones, hæc, quæ ad rem nostram attinent, sequuntur*: Sub Christi nomine Armenarius, Dumiensis sedis episc. conf. Sub Domini auxilio Pelagus Lucendis sedis episc. conf. Sub pondus timoris Domini Petrus Yriensis et Apostolica sedis ep. conf. Sub Trinitatis indivisibilis (*forte deest invocazione*) Froilanus Legionensis sedis episc. conf. *Demum, in alia charta, qua monasterio SS. Facundi, Primitivi et Tyrsi, De Dominos sanctos vocato, multas possessiones liberalitate non vulgari S. Froilanus attribuit, clarissime etiam sententia nostra firmatur. Verba, utut etiam barbare Latina audi: Factum textum scripturæ notum die, quod erit decimo octavo Kalendas Octobris, æra 1038 regnante rege Veremundo in regnum avorum suorum. Ego Froilanus episcopus sub Dei gratia Legionensis sedis episc. in hanc cartulam testamenti, quam fieri volui et legendam cognovi, manu mea confirmavi. Ego Beremundo rex confirmo et roboro etc. Integra hæc charta videri potest apud Ypezium in citata Appendice pag. 445 versa et apud Mabillonum Sæculi vi Bened. part. 1, pag. 60, ubi illam, servata nativa phrasi, tametsi solæcismis horrida, ex Ypezio edidit, quem in omnibus ad apicem secutus, æram quoque 1038 signavit, cujus loco substituendam esse æram 1037, patet tum ex Veremundi II epitaphio apud Ambrosium Morales lib. xvii, cap. 23 relato, ubi hic rex æra 1037 in pace quiescere asseritur, tum ex eo, quod die 3 Octobris anno Christi 999 seu æra Hispanica 1037 Alphonsus V, Veremundi successor, Legionensi regno jam tum præsesset, uti ex ejus diplomate, de quo Lobera pag. 131 versa agit, aperte conficitur.*

statuiturque
Sanctus Legio-
nensem sedem
tenuisse ab
anno Christi
990 usque ad
1006.

7 Ut autem eadem opera, qua Sancti ætatem demonstro, annos pariter gesti episcopatus exhibeam, pergo recensere diplomata, quæ cum ab anno Christi 990, quo anno Sabarico, sub mensem Martium, ut Lobera pag. 114 probat, defuncto dein successit, usque ad 1006, seu æram C Hisp. 1044, Legionensem sedem tenuisse, probent. Laudatus jam sæpe Lobera pag. 133 ait, se de verbo ad verbum ex Latino in Hispanum idioma vertisse exhibitam a se loco citato S. Froilani chartam, qua hic nullas ecclesiæ suæ cathedrali possessiones attribuit. Huic autem diplomati, teste eodem scriptore, qui autographum in archivo Legionensis ecclesiæ servatum, inspevit, æra Hispanica 1040, dies vero 21 Decembris apposita est, atque adeo, anno Christi 1002 ad finem vergente, Legionensi ecclesiæ adhuc Sanctus noster præerat. Quod autem anno Christi 1006 in vivis etiam fuerit idem Legionensis Præsul, manifeste patet ex geminis chartis, ab eo subscriptis, quarum altera, ut idem Lobera folio 148 verso testatur, æram Hispanicam 1044, diem vero 15 Januarii; altera vero, eandem æram, diem vero 4 Martii refert. Cum itaque, ut supra præmonui, vulgarem æram nostram Hispanicam 38 annos prævertat, necesse est, ut, qui æra Hispanica 1044 geminis chartis suum nomen subscripserit, anno Christi 1006 in vivis adhuc fuerit. Ad hujus

autem anni exitum non pervenisse S. Froilanum, videtur ex eo probabiliter concludi posse, quod in venditionis charta, in Legionensi ecclesia servata, quæ mense Aprili æra 1045 data scribitur, non Froilani, sed Munii seu Martini, ejus in Legionensi sede successoris nomen legatur. Ita rursus idem Athanasius de Lobera pag. 149, cui quominus plena fides in his habeatur, nihil prorsus obstare video. Hinc, tametsi omnino certum non sit, S. Froilanum, anno Christi 1006 jam senescente, ad Superos abiisse, id tamen, ut dixi, sat verosimile apparet, nec a vero abluat, diem 5 Octobris, qui Sancti Præsulis cultui sacer est, eidem etiam fuisse emortualem.

8 Hic tamen nodus aliquis occurrit, prima fronte non adeo facili solvendus negotio. Quippe antiquarum rerum periti viri, qui non indigentius, quam Lobera, ecclesiæ Legionensis tabularium perscrutati sunt, ætustis, quæ ibi deposita exstant, instrumentis insistentes, duos Froilanos eodem fere tempore Legionenses episcopos statuunt: alterum quidem, quem Sanctum nostrum esse volunt, annis 4, nempe ab æra Hispanica 1010 usque ad æram 1014, seu ab anno Christi 972 usque ad 976 sedem illam tenuisse, affirmant; alterum vero Froilanum, a Sancto nostro diversum, ab æra Hispanica 1028 usque ad 1039, seu ab anno Christi 990 usque ad 1001 eandem cathedram occupasse, adstruant. Quam vero non fragili fulmine suam stabilire sententiam conentur, liquet ex eo, quod ipsammet S. Froilani chartam a Lobera cap. 30 editam, et a nobis num. 5 citatam, ipso pro se adducant; nam, inquirunt, cum hæc in autographo proferat æram MX, necesse est, ut, deductis ex Hispanica æra 38 annis, S. Froilanus ad annum Christi 972 Legionensis episcopus fuerit. Cum vero, Sabaricus, uti quatuor ab eo firmatis chartis, et fatente pag. 113 versa ipsomet Lobera, omnino manifestum est, sedem illam ineunte anno Christi 990 occupaverit, ac rursus ab æra 1028 usque ad 1039 seu ab anno Christi 992 usque ad 1001 Froilanus aliquis Legionensis præsul in antiquis chartis compareat, hinc gemini, inquirunt, Froilani procul dubio admittendi sunt, prior quidem, qui Sabaricum præsesset, posterior vero, qui eundem Sabaricum fuerit proxime subsequutus. Ita ipsi, Sancti nostri episcopatus initium anno Christi, 990, seu æra Hispanica anno 1028, obitum vero anno Christi 1006 perperam a nobis innecti, invidio, ut primum apparet, argumento contendunt.

6 Sed hæc tota, quanta est, evanescit difficultas, facillime cuneo is solvitur nodus, si veterum Castellorum arithmeticum characterem, qui in Veremundi regis charta in hunc modum (X) efformatus est, non denarium numerum, sed quadragenarium denotare, cum Lobera pag. 150 agnoscamus, quo teste, retortus ille calami ductus, qui numero X supereminet, pro numerali nota i, uti etiam apud Berganzam in Antiq. Hisp. part. ii, pag. 579 videre est, evaratus olim fuit, sitque adeo antiquis Hispanis idem plane numerus X, qui nobis nunc est 10. Non diffitetur quidem laudatus scriptor, in nonnullis documentis antiquis etiam numerum quadragenarium figura nonnihil ab assignata discrepante exhiberi, nimirum per partem litteræ 10 inferiorem ducta transversim linea obliqua, uti curiosus lector apud Stephanum de Garibay in suo Compendio historico Chro- nicorum Hispaniæ lib. ix, cap. 5, pag. 338 numeralam illam notam videre potest. Verumtamen, inquit Lobera pag. 149 versa, antiquus ille Legionensis

Legionensis
episcopi sub
idem fere tem-
pus admitten-
di sunt;

A *Legionensis codex, manu exaratus, quem vulgo el tumbo redondo vocant, sic in diplomatis publicisque instrumentis, quæ exhibet, quadragenum numerum semper exprimit, ut loco characterum 40 retortus ille calami ductus numerali litteræ X superscribatur. Quod cum vel nescirent illi antiquitatis scrutatores, qui duos Froilanos statuunt, vel saltem cum id attentius non considerassent, pronum ipsis fuit in sententiam nostram oppositam fidentius ire; ac per consequens non plures, quam 4 annos Sancti nostri episcopatus adscribere coacti fuerunt. At si, ubicumque arithmetica illa veterum Hispanorum nota reperitur, loco numeri denarii, quadragenum intelligatur, prout ita intelligendum esse, merito Lobera contendit, omnia tunc sponte fluent, nec adeo consequens fiet, ut ulis adversæ opinionis absurdis parcam, Alphonsum V, qui una cum sua matre æra Hispanica MX^c donationis a S. Froilano factæ diplomati pari forma arithmetica subscripsit, anno Christi 972 Legionense regnum administrasse, quo tempore nondum certe natus erat, cum ex communi veterum recentiorumque sententia quinquennis dumtaxat puer fuerit, dum anno Christi 999 Veremundo II in Legionense regnum successit. Ex quibus cum manifeste pateat, arithmeticum illum characterem X non alium, quam quadragenum numerum denotare, consequens est, ut Froilanus non æra Hispanica 1010, seu anno Christi 972, sed æra 1040 seu anno Christi 992, Legionensem cathedram tenuerit, ac proin non Sabarici decessor, sed successor fuerit, ut adeo minime necesse sit, duos Froilanos Legionensis episcopos statuere, cum uni eidemque annos 16 episcopatus ab anno Christi 990 usque ad 1006 attribuendo, omnia optissime in concordiam adducantur, nec quidquam absurdi, uti in aliorum sententia, admitti a nobis debeat.*

nec Sanctus noster ante sæculi x exitum, uti auctores magni nominis adstruunt,

B *10 Fateor tamen, me, cum annum Christi 1006 S. Froilano emortualem statuo, præter nonnullos recentiores, etiam antiquos aliquot scriptores adversarios in eo pati, videlicet Pelagium Ouetensem episcopum, Rodericum Ximenes, Toletanum archiepiscopum et Lucam Tudensem, inelytos omnes Rerum Hispanicarum scriptores, qui Froilanum ante sæculi x exitum vita functum fuisse, aperte innuunt. Atque ita quidem Pelagius, horum antiquissimus, in Breui Compendio a Sandovalio edito, pag. 63 in Veremundo II, Legionensium rege, scribit: Igitur propter peccata memorati principis (Veremundi II) et populi rex Agarenius, cui nomen erat Almanzor, una cum filio suo a Damielchet (cum Roderico Abdemelich vel cum Luca Tudensi Abdameleh legendum puto) cum Christianis comitibus exiliatis disposuerunt venire et destruere et depopulari Legionense regnum. Cum vero audivissent et cognovissent Legionenses et Astoricenses cives, illam plagam venturam super eos, cœperunt ossa regum, quæ erant sepulta in Legione et Astorica una cum corpore S. Pelagii, quod posuerunt super altare beati Joannis Baptistæ. Quidam autem ex civibus Legionis levaverunt corpus sancti Froilani episcopi infra Pyreneos montes in Valle Cæsar, et possuerunt eum super altare sancti Joannis Baptistæ. His quantum ad substantiam consona tradunt laudati Rodericus lib. v de Rebus Hispan. cap. 14 et Lucas Tudensis in Chronico mundi pag. 87. Itaque, sive cum Mariana aliisque scriptoribus anno Christi 985, sive cum Joanne de Ferreras in Historia Hispaniæ parte iv, anno Christi 996 Almanzo-*

ris, Maurorum ducis contra Legionensem urbem expeditio illigetur, cum certe hæc ante sæc. x exitum statui debeat, nimirum sub Veremundo II, cujus nempe jussu S. Froilani atiorumque Sanctorum reliquias et regum corpora, ne hostibus ludibrio essent, Ouetum translata fuisse, laudati scriptores tradunt, consequens ex iis est, ut ante annum Christi 1000 Sanctus noster in vicis esse desierit, atque adeo, ut nulla veri specie ejus obitus usque ad annum Christi 1006 a nobis differatur.

11 Ita quidem argui contra sententiam nostram potest. Verum, cum laudatus Pelagius toto sæculo post Sancti obitum elapso Breve Compendium suum scripserit, ut ex pag. 77 linea penultima editionis Sandovalianæ, in qua de æra Hispanica 1147 mentio fit, dilucide constat, cumque Rodericus Toletanus et Lucas Tudensis ducentis et amplius annis Sancto nostro posteriores sint, tanetsi eorum, cum de rebus sua ætate gestis scribunt, auctoritatem maxime suspicio et veneror, ea tamen in re nostra mihi tanti ponderis non est, ut manifesto plurium diplomatum testimonio contraire ausim. Etenim cum hi scriptores in parachronismum inieperint, quando Adalplum, Compostellanum episcopum, multo ante, uti ex Compostellana Historia apud Florez tom. III Hispan. Sacra in Appendice num. 10, pag. 59 et 60, et lib. vi, cap. 14, num. 341 Bibliothecæ Veteris Hispaniæ patet, defunctum, a Veremundo II objectum indomito tauro fuisse narrant, quidni eos paulo post, cum de translato S. Froilani corpore scribunt, in anachronismum etiam lapsos esse dicamus? Ut sit, certe ex sanæ criticæ regulis constans diplomatum a S. Froilano signatorum testimonium, auctoritati horum scriptorum, ne quidem subæquatum, præponderare omnino debet. Nec est, quod virum eruditum Joannem de Ferreras ejusque Gallicum interpretem d'Hermilly, cum ad annum Christi 999 ambo, Sanctum nostrum anno Christi 1016 obiisse, scribunt, aut hic audiamus, aut uberius confutemus, cum eorum hæc sententia, si tamen hypothetæ mendum non sit, ex iis, quæ num. 7 dicta sunt, manifeste erroris convincatur.

12 Atque utinam, quemadmodum Sancti ætas ex synchronis ostensa documentis est, ita etiam res ab eo præclare gestæ et singularia, quæ ab eo patrata dicuntur miracula, ex coævis supparibusve scriptoribus hic poni ante oculos possent! At, quod dolendum maxime, a nemine, horum oculato teste, vel etiam scriptore æquali, Vita ejus commendata litteris est; aut, si unquam Opus illud exstiterit, hostiumque furori incendiisque subductum feliciter fuerit, nondum Mabillonii tempore, nec hætenus, ut quidem norim, e tenebris erutum est. Hinc laudatus Mabillonius parte 1, Sæc. vi Bened. pag. 58 ita loquitur: Froilani gesta plerique recentiores Hispani scriptis mandare curarunt, quamvis nemo antiquus, qui quidem notus sit, ejus Vitæ auctor habeatur. Neque id ita mirum videri debet, cum a sæculo vii vir ineunte usque ad sæculum xiv, quo vir tandem durissimum Hispania Maurorum jugum excussit, nihilominus quam frequens litteris et scriptoribus locus in illa orbis parte datus sit. Ita ferme Nicolaus Antonius, vir inprimis eruditus, qui etiam tom. I Biblioth. veteris Hispaniæ pag. 313 hæc apposite ad rem nostram scribit: Nec miraberis, lector, magnæ hujus calamitatis defuisse tempore viros illos, doctrina olim inter nos ac toto terrarum orbe inelytos, quorum nomina

AUCTORE
J. G.

defunctus
fuisse dici
debet, sed
neque sub
annum 1016.

E

Cum Sancti
Acta vel a
synchronis
non descripta,
vel deperdita
sint,

F

AUCTORE
J. G.

mina huic albo insereremus. Raras igitur scriptorum spicas, quibus malignum ab Austro et Oriente veniens pepercit sydus, ac tritura Saracenorum non excussit, legere nunc erit opus, ac veluti disciplinae ignis fere extincti stricturas quasdam historiae hujus gremio, ne pareant, confovere. *Equidem tomo II Bibliothecae suae veteris auctores aliquot S. Froilano suppares laudatus Antonius producit, qui, sin minus fuisse et erudite, saltem brevissime et incomposite, ut tunc res gestas notare in more ipsis erat, sancti Praesulis nostri Vitam conscribere potuissent; at neminem unum, qui id reipsa praestiterit, diligentissimus ille Bibliothecae scriptor commemorandam invenit.*

ca, quae ex
variis Breviariis etiam antiquis collecta sunt, edere visum est.

13 Neque aliunde multum subsidii expectare licet. Quippe monasterium Morerolense, cui S. Froilanus abbas praefuit, et in quo proinde quaedam de eo monumenta existisse, credibile est, tam funestum, teste Lobera in Prologo, tribus vicibus passum est incendium, ut scripta omnia antiqua igne consumpta fuerint. Quod vero spectat ad Legionensis ecclesiae tabularium, in illo, ut idem scriptor, oculatus testis, asserit, plurima quidem instrumenta vetera servantur; verum, quid singula contineant, non sine diuturni temporis spatio et labore improbo cognosci potest. Accedit, inquit, quod ex iis multa litteris exarata sint Gothicis, atque ita, quod rei caput est temporum vitio exesa et corrupta, ut legi nullatenus posse videantur. Zamorensis autem ecclesia, ut idem Lobera testatur, nulla, quae sint alicujus ad rem nostram momenti, aut quae ante Alphonsum, regem Legionis, hujus nominis VI, data sint monumenta, in suo tabulario possidet. In summa igitur documentorum, Sancti temporibus aequalium, penuria constitutis, reliquum nobis nihil est, quam ut Loberae, Tamayi, Yezepii et Mabillonii exemplis insistentes, in unum collecta lectori curioso exhibeamus, quae de S. Froilano in memoratis num. 4 antiquis Lectionibus aliseae Breviariis aut scriptoribus consignata litteris exstant. Cum vero ejusdem Loberae de hoc argumento Hispanicum Opus, praeterquam quod multa, ad S. Froilani gesta nil conducentia contineat, nimium quantum prolixum sit, ut integrum Latinitate donetur atque hic locum inventat; Yezepii vero et Mabillonii lucubrationes non tam pro ipsis Sancti Actis, quam pro Commentario in ejus gesta haberi possint, convenientius visum est ea Acta recudere notisque tum criticis tum historicis illustrare, quae laudatus Tamayus ad diem 3 Octobris ex vetustis, ut vocat, Breviariis Legionensi, Compostellano, Zamorensi, Burgensi, Lucensi aliisque, uti et ex variis scriptoribus in unum redacta vulgavit. En adeo illa, prout in Martyrologio Hispano, servatis, ut arbitror, quantum fieri potuit, ipsis Breviariorum verbis, tam. V, pag. 389 et seq. exstant, quae quantam mereantur fidem, tunc eruditus lector manifestus dispiciet, cum in lucem prodierit, auctore laudato Florezio, tomus ille Hispaniae Sacrae, qui Legionensis episcopos complecti debet.

ACTA

**Ex Breviariis variis etiam
vetustis collecta tom. V
Martyrologii Hispani a
pag. 389.**

Froilanus, origine Hispanus, in suburbio urbis Lucensis a provinciae Gallaeciae, ex nobilibus parentibus ortus, cujus mater Froila b fuit, patris vero nomen adhuc ignoratur. Ab infantia sanctis disciplinis imbutus, Deum timens, a malo recedens, cordis sui intima ad aethera sublevans, terrena cuncta despiciens, plenus fide et operibus bonis, aetatem illam transegit. Adolescens factus, praecognitis humanae vitae periculis, patria, parentibus et mundialibus honoribus relicto, cum decem et octo esset annorum, ad eremum evolavit e, cupiens solitariam vitam ducere. Qua inter sylvarum opacitatem et montium hirsuta latibula delitescens, Deo gratus et sibi latus plurium annorum exegit curriculum. Sed quia vas electionis praedestinatus erat ad multorum illuminationem, praedicationis officium, non sine prodigioso sui ipsius experimento, accipere conatus est. Nam, cum quadam die dubius, an praedicationis munus sibi insumere liceret, accitis prunis ardentibus et in ore ejus missis, nullum adustionis sensit ardorem, imo nullum ignis signum suae operationis in ore reliquit d. Igitur hinc tanto prodigio fretus, gratis Deo actis, protinus ad opus praedicationis se accinxit, et ut officium illud Dei benedictione perageret, in oratione positus auxilium a Domino cordis ardore et mentis fervore deposceret, intempesta nocte nimiam vidit in eremo claritatem fulgentem, duasque palumbas in ore suo intrantes, quarum altera, quae flammei coloris erat, eum demulcebat e. Quibus signis laetus assurgens, eremum multo mane deserens, ad plana descendens, populis frequenter praedicare cepit, ex cujus ore magnalia atque dulcia eloquia, praecleara verba exhibant et suavia. Quod munus praeconis verbi Dei tanto executus est populorum profectu, ut eum Spiritu Sancto repletum communi voce conclamaretur. His accessit celebre miraculum, quod iis temporibus evenit; nam cum Homo Dei secum semper asellum, qui librorum sarcinam deferret, haberet, isque nocte quadam a lupo interemptus esset, beatus Vir, Dei misericordia fretus, animal rapax voce praeeptiva vocavit, ut coram se praesto esset, et de asello devorato protinus rationem redderet. Affuit interpellationibus Viri Dei funestus lupo, plurimis, qui sanctum Virum sequebantur, praesentibus, et demisso capite et ferocitate deposita, ad pedes Froilani provolutus, poenitentiam de facinore, a se commisso, petebat. Tunc Dei Servus, ut sarcinam librorum, quam asellus portare consueverat, super ejus humeros perferret, mandavit; qui onus accipiens, mansuetus et humilis, par multos annos Viro Dei adhaesit, omnibus populis praebens humilitatis exemplum et Froilani sanctitatem demonstrans f.

D

Sancti natalis, institutio, secessus in eremum.

a

b

E

c

d

e
verbe Dei praedictio et factum ab eo prodigium recensentur.

F

3 Post

A
 Monasticam vitam amplexus, S. Attilanum discipulum sibi adscivit,
 g
 h
 i
 B
 k
 l
 m
 C
 n
 o
 p
 q
 r
 conservatur episcopus ac virtutibus miraculisque clarus mortur.
 s

3 Post hæc hominum auras vitans, publica fugere loca constituit, et, ut creditur, cucullam Benedictinorum monachorum induens, postquam illius Ordinis Regulam professus est *g*, solitariae vitæ habitaculum quærens, aptum in montem Cuturrinum *h* ascendens, sibi in profunda valle ædiculam extruxit exiguam, ubi in contemplatione, oratione, jejuniis et aliis mortificationibus aliquantulum temporis exigit. Cujus famam sanctitatis agnoscens Attilanus *i*, Sahaguntinensis cœnobii alumnus, ut perfectioribus doctrinis imbueretur, illum inquirere destinavit, et in montem eundem, quo Froilanus secesserat, ascendens, sanctum Virum invenit, cujus genibus provolutus, ab eo benedictionem accepit, illique omnia sui cordis intima propalavit. Tunc Froilanus locum, ubi etiam ædiculam construeret, demonstravit, qua orationi et meditationi insisteret. Attilanus protinus obedit et, cellula constructa, vestigia sancti Magistri humili submissione insectatur. Hic sancti Eremitæ vitam angelicam aliquantulum egere: sed cum illorum celebris fama totam pervolaret provinciam, ad eos audiendos populorum frequentia confluebat. Hinc vero Froilanus, multorum precibus flagitatus, ad oppidum Vesum *k* descendit, ubi confessorum turbas alimentis non solum spiritualibus, sed etiam corporalibus reficeret.

l Divino igitur favente auxilio, cœnobium ibi ædificavit, trecentis monachis congregatis, quos pabulum celestis doctrinæ edocens * et monasticam disciplinam propinans *, brevi domus illa ejusque monachi ministerio sanctorum Abbatis et Prioris, domicilium sanctitatis et thesaurus perfectionis vocata est. Hic crebris miraculis Froilanus summam acclamationem adeptus, et assiduis virtutum cumulis celebrem famam consecutus; cum res Christianæ in ultimo vitæ periculo conspicerentur, frequentibus Sarracenorum victoriis, ita ut passim excidium alterum, peccatis nostrorum deposcentibus, timeretur *l*, illius virtutes et prodigia ad Legionensium regem *m* devenere, qui ejus sanctitatem exaudiens, ad se ut veniret, rogavit. Cui cum maximo honore suscepto causam adventus propalavit, ut statum regni, Agarenorum insolentiam et temporum angustias detexit. Tunc sanctus Abbas iram Domini propter peccata populorum et procerum brevi conspiciendam et experiendam, nisi pœnitentia Numinis furem placaret, publicis concionibus manifestavit, et regi, quid faciendum esset, prædixit. Qui sancto Viro ad fratrum sustentationem copiosam offerens pecuniam, potestatem in toto regno suo, ubi aptius et commodius sibi videretur, cœnobium condendi dedit *n*. Hinc ad suos reversus et ab Attilano et sociis benigne susceptus, Dei amore inflammatus et tantorum monachorum prole contentus regioque diplomate *o* fretus, novas monachorum colonias erigere decrevit. Ædificato igitur Taborensi *p* monasterio, multisque aliis juxta fluvium Estolam, seu Ezlam *q*, sibi habitaculum MOREROLAM *r* nomine cœnobium, ubi ducentos fere monachos congregavit, sub se abbate et Attilano Priore construxit.

3 Eo tempore Legionensi atque Zamorensi ecclesiis pastoribus orbatis, cum rex *s* Legionensis tantam in viro Dei Froilano virtutem et divinam gratiam conspexisset, clamori populi id enixe poscentis, proprioque desiderio satisfacere volens, sanctum Virum, tametsi invitum

et renuentem, in episcopum Legionensem ordinari, non sine maximo cunctorum applausu curavit, sancto etiam Attilano Zamorensi cathedra commendata. Qui ambo die sancto Pentecostes pariter consecrantur *t*. Constitutus igitur Froilanus in sede episcopali, cepit officium pastorale non segniter exercere. Quem Dominus non tantum pluribus illustravit miraculis, sed et spiritu prophetiæ illum decoravit, quo multoties futura præsagebat. Unde mortis suæ terminum cognoscens, congregata multorum caterva clericorum atque monachorum, cunctis lamentantibus, celestis illa anima, corporea veste deposita, choris comitata angelicis, in æthera sublata, triumphans caelos intravit iv Nonas Octobris *u*; sanctumque corpusculum pretioso sepulcro a rege *x* constructo in Legionensi ecclesia reconditur *y*.

6 Quod postmodum Agarenorum metu in ecclesia S. Petri oclusum *z*, inde in Vallem Caesaris *aa*, post in cœnobium Moreruelense *bb*, et digne ad suam ecclesiam Legionensem, aliquot sacris lipsanis relictis in cœnobio ejusmodi, translatum fuit *cc*, ubi hodie honorifice requiescit, et summo populi plausu et totius diœcesis, qui eum Patronum agnoscunt, veneratione colitur. Prout et Ordo Benedictinus, qui sanctum Præsulem fatetur alumnus, civitas Lucensis Gallæciæ, quæ illum civem indiget, et tota denique Hispania, quæ ipsum suum Accolam et naturalem Divum conelamat.

EX BREVIARIIS
 t
 u
 x
 y
 Ejus corpus ex metu Sarracenorum alio translatum, dein Legionem reiectum.
 z
 aa bb
 cc

ANNOTATA.

a Lucus Augusti, inquit Baudrandus, Callicorum Lucensium caput, in Hispania Tarraconensi Plinio et Antonino, vulgo etiam LUGO, urbs est Gallæciæ, episcopalis sub archiepiscopo Compostellano, ad Minium fluvium sedens versus ejus fontes. In hac autem urbe, seu potius in suburbano ejus tractu, e parentibus nobilibus natum fuisse S. Froilanum, constans est tum scriptorum tum indigenarum opinio. Cum vero, ut *Lobera pag. 12 versa ex Brevario Zamorensi refert, annos 73 Sanctus vixerit, consequens est ex iis, quæ num. 7 et seqq. de ejus emortuali anno dicta sunt, ut anno Christi 933 mundo datus fuerit.*

b Hæc, ut scribit Mabillonius parte 1, Sæc. VI Bened. pag. 58, ita perfecte vitæ Christianæ partes egit, ut publico cultu in diœcesi Lucensi celebretur, in cujus ecclesia cathedrali visitur etiam nunc illius sepulcrum. Cultum eidem sanctæ matronæ etiam adscribit Castellanus in *Aemeriis pag. 914, testaturque Angelus Manrique, illius merita ad miracula usque protendi. Quæ omnia si vera sint, mirari satis non possum, nullum huic matronæ elogium in suo Martyrologio Tamayum texuisse, qui Sanctos, etiam exteros, obtorto collo in Hispaniam trahit, nec indigenas illaudatos ire permittit.*

c Non vitam solitariam in eremo, sed cœnobicam in monasterio Ordinis S. Benedicti amplexum tum fuisse, Mabillonius alique volunt. At cum nullum pro se adducant antiquitatis testimonium, præstat cum Thoma de Heredia tom. IV *Vitarum Sanctorum Ordinis S. Benedicti pag. 15 rem hanc in medio relinquere, ac cum eo dicere, dubium esse, quam prius vitam (S. Froilanus) relicta patria sua, amplexus sit, anachoreticam, an cœnobicam?*

E
 F
 d Credi

EXBREVIARIIS

d *Credi potest, speciali sancti Spiritus impulsu ita divinam voluntatem explorasse, sine quo certe mortalibus imitandum exemplum non reliquisset.*

e *Non dissimiles viris sanctis, seu dormientibus, seu vigilantibus, objectas animo vel oculis species divinitus fuisse, suamque Deum voluntatem in rebus ambiguis quandoque insolito quodam signo declarasse, vocari in dubium non potest. Idem autem re ipsa etiam Sancto nostro contigisse, vellem, ut incerpugnabili probatione demonstrari posset.*

f *Illud miraculum, inquit Lobera pag. 21 versa, montanis Legionis urbis accolis notissimum est, et recepta per manus traditione, certum ab iis habetur: et pag. 22: Quanta autem fides huic traditioni tribuenda sit, luculente ostendunt veteres picturae, quae hoc prodigium exhibent. Namque in choro Legionensis ecclesiae... jam a ducentis annis exstat proeminenti opere sculpta S. Froilani imago et lupi librorum sarcinam deferentis adjuncta effigies. Ita ipse anno 1396 scripsit. Sunt tamen, qui, ut fidem certam huic miraculo habeant, efficaciora, quibus id probetur, antiquitatis testimonia postulabunt.*

g *Ascetam aliquando fuisse Ordinis S. Benedicti, consentiunt scriptores; at incertum, an in S. Claudii Legionensi monasterio, an contra in Sahaguntino cenobio, monachum Sanctus induerit. Claudiani ascetae, qui, S. Froilanum suum fuisse alumnum, adstruunt, traditionem, nescio quam, pro se adducunt; Sahaguntini vero chartam, a quodam Froilano abbate æra Hispanica 1030 datam, allegant. Verum cum æra illa seu anno Christi 992 Sanctus noster episcopus jam esset, hæc charta ei attribui non potest. Exstat quidem charta, teste Lobera pag. 16, Sahaguntinis a S. Froilano episcopo data; verum ex hac colligi non potest, Sanctum nostrum in Sahaguntino cenobio monasticum habitum induisse, prout idem Lobera loco citato fatetur; tametsi tamen aliunde Sahaguntinorum sententiæ favet. Litem hanc indecisam relinquo, cum, teste Joanne de Marieta lib. v *Hist. eccles. omnium Sanctorum Hispaniæ* pag. 133 versa, litteris proditum non sit, ubi S. Froilanus vitam monasticam professus fuerit.*

h *Mons Cuturrinus, vulgo Curueno et de Corros dictus, situs est, inquit Lobera pag. 15, in regno et diocesi Legionensi, septem ab hac civitate leucis. Consentit Ypezius in Centuria 6, pag. 200, ubi eidem monti etiam nomen Curbeño inditum esse, scribit. Pars est regionis Montanæ, quæ Valcei seu Valcessar et Valdecesar nomen habet. Subdit Lobera pag. 32 versa et pag. 33, in medio Cuturrini montis fontem esse, qui hodieque a S. Froilano nomen habet.*

i *Is postmodum Zamorensis episcopus creatus est. Quæ ad hunc Sanctum attinent, vide pag. seq.*

k *Ab alto asperoque Cuturrino monte in vallem OUESO, seu, ut Ypezius scribit, Obesso dictam, prædicationis gratia descendit cum suo discipulo S. Froilanus, ibique, prout scribunt auctores, monasterium fundavit. Ita rursus Lobera pag. 34. Huic monasterio, teste Mabillonio parte 1 *Sac. vi Bened. pag. 58*, S. Froilanus præfuit, Attilianum (seu potius Attilanum) sub se habens Priorem.*

l *Hispania tunc, ut nemo nescit, variis calamitatibus erat attrita, quæ non minus intestinis vexabatur dissentionibus, quam Maurorum barbarie, qui illic tunc temporis fere ubique domi-*

nabantur, inquit Mabillonius loco cit. *De miserissimo Christianorum in Hispania statu fusc ad hæc tempora agunt Mariana et Joannes de Ferreras, quos adisis.*

m *Fuit is, ut Lobera, Ypezius, Mabillonius aliique recte existimant, Ramirus III, qui ab anno Christi 967 usque ad 989 Legionensibus præfuit, quique, ut ait Mabillonius, desperatis quasi rebus, ad Dei præsidium confugere jam tunc statuerat.*

n *Nempe, ut idem Mabillonius recte exponit, ut viri religiosi (in suis monasteriis) pro sedandis regnis tumultibus Deum exorarent.*

o *Neminem novi, qui illud diploma, e tenebris erutum, excudi fecerit.*

p *Tabarense Mabillonius vocat. Laudatur porro Ypezius pag. 201 notat, in valle Tavara conditum a Sanctis his fuisse monasterium, Morerucla dictum, atque ideo vocatum Morerucla de Tavara, dissitum una leuca a fluvio Ezla seu Estola, diversumque a Morerolensi monasterio, quod hodieque exstat.*

q *Estola, inquit Baudrandus, fluvius Hispaniæ, nunc EL RIO ESZA, oritur ex montibus Asturum, deinde in Meridiam fluens per regnum Legionense, Legionem urbem rigat, et Beneventum, (alias Benaventum) et postea auctus Orbico et aliis fluvii minoribus, in Durium se exonerat inter Mirandam ad Occidentem et Senticam (Zamoram) ad Orientem. Ceterum cum Ypezio existimat Mabillonius permulta illa, circa Estolæ fluvium sita monasteria potius a Froilano restaurata, quam de novo excitata fuisse.*

r *Hujus cenobii, quod a Cisterciensis Ordinis monachis, qui illud nunc incolunt, S. Mariæ de Morerola nomen accepit, primordia et progressus fusc descripsit Angelus Manrique in *Annalibus Cisterciensibus ad annum Christi 1131, capp. 8 et 9, quem proini, si lubet, consule. Situm vero ejusdem monasterii ita pag. 231 exponit: Est Morerola non longe ab Ezla fluvio, in humili planitie uliginosa, atque ex vicini montis impedimento minus parva ventis, coque ad salutem minus apta, ut Sancti illi quæsiisse viderentur virtutem acquirendam ex instituto, sed in infirmitate perficiendam, cui monasterium obnoxium usque ad tempora etiam hodierna. Utrumque habet Zamoram et Beneventum, distantia fere æquali, quatuor ab hoc leucarum, sex ab illa.**

s *Non fuit is Ramirus III, a quo ædificandorum cenobiorum facultatem Sancti acceperant, sed ejus successor Veremundus II, qui, uti recte Mabillonius scribit, defuncto Ramiro, Legionense regnum suo Callæciano addiderat.*

t *Factum id est die 30 Maii, cum anno Christi 990, quo Sabarico S. Froilanus successit, Pascha incidit in 20 Aprilis, uti etiam videre est apud Labbeum in *Concordia chronol. parte 1, pag. 298.**

u *Seu die 4 Octobris. Undenam vero hic emortualis dies ut certus hic adstruatur, prorsus ignoro.*

x *Alphonsus, hujus nominis V Legionensium rex, hic designantur, quem Sancto nostro pretiosum mausoleum extruxisse, antiquorum testimonio probare non possum.*

y *Cum octo vel novem annis, ex quo cathedralis ecclesia polluta dirutaque a Saracenis esset, S. Froilanus vita functus sit, indubitatum est, inquit Lobera pag. 447, eum in hac sepultum tunc temporis non fuisse, existimatque idem auctor, sepulturam primo nactum fuisse in eccle-*

sia

A *sia S. Petro sacra, quæ cathedrali vicina erat. At, cum ultimi sui asserti antiquum testem non laudet, fides sit penes Loberam.*

z Allegatam hic translati corporis S. Froilani causam Lobera improbabilem censet, cum tunc temporis timendum a Saracenis non fuerit, aut, si fuisset, non ex urbana in suburbanam S. Petri ecclesiam, quæ hic designata videtur, transferri Sancti corpus debuisset, utpote quæ magis, quam cathedralis ecclesia, hostium furori exposita erat.

aa *Mirabilia, quæ in hac translatione contigisse, Lobera a pag. 153 narrat, apud eum legat, cui ad id animus est. Veror ego, ne hæc tam incerta sint, quam annus et dies, quo illa translatio facta fuerit.*

bb *Morerolensis abbatiæ antiqua Missalia hujus translationis memoriam indicant die 16 Januarii, uti ait Lobera pag. 156 versa. At quoniam anno hæc facta sit, definire non audeat laudatus scriptor pag. 156 versa. Ceterum prodigiosam hujus translationis historiam, qui mirabilibus delectatur, apud eum legat a pag. 154.*

B *cc Hujus translationis memoria agitur in Legionensi ecclesia die 11 mensis Augusti, uti Lobera pag. 158 testatur. Ceterum haud multo aliis certiora sunt hujus translationis adjuncta,*

quæ legis apud eundem Lobera a pag. 156. Id unum aliunde certum est, S. Froilani corpus, partim in Legionensi ecclesia, partim in Morerolensi honorifice depositum esse, prout Athanasius de Lobera jam sæpe laudatus, Ypezius aliique multi testantur. Quam vero diu ante annum Christi 1142 Legionem pars corporis S. Froilani reiecta fuerit, nihil etiam occurrit, unde definiam. Sane non ultra hunc annum differri posse translationem illam, manifestum fit ex Historia translationis corporis S. Isidori, episcopi Hispalensis cap. 5, in qua apud nos tom. I Aprilis pag. 361 expressa mentio fit de S. Froilani corpore seu corporis ejus magna parte, quæ una cum aliis Sanctorum reliquiis solemnibus supplicantium ritu per Legionensem urbem delata fuit per Joannem ejusdem urbis episcopum; qui cum sedem hanc anno Christi 1133 ascenderit, eamque, uti in Catalogo Episcoporum Legionensium tom. VI Martyrologii Hispani pag. 99 traditur, non ultra annum Christi 1142 tenuisse videatur, consequens est, ut ante annum illum 1142 e Morerolensi monasterio in Legionensem ecclesiam illata fuerint illæ S. Froilani Reliquiæ, atque adeo ut translatio illa sub Manrico Joannis successore, qui ad usque annum Christi 1161 in vicis fuit, non recte ab aliquibus statuatur.

DE S. ATILANO EPISCOPO

ZAMORÆ IN HISPANIA.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

J. G.

Variæ de Sancti ætate, cultus initio, deque ejus episcopatu sententiæ : diversus est ab episcopo Attila; S. Froilani discipulus et dein, uti ostenditur, episcopus Zamorensis fuit : Benedicti PP. XIV de ejus canonizatione et episcopatu verba expensa : Sancti in Mrll. memoria, cultus, reliquiæ : qualia Acta edenda.

C ANNO MIX. Propositis, que de Sancti ætate, ecclesiastico cultu

Tametsi inter editam S. Froilani edendamque S. Attilani Vitam ea comœxio esse videatur, ut, qui illam norit, hanc pariter maxima ex parte norit; nec appareat, stabilita variis diplomatis S. Froilani ætate, difficultatis quidquam superesse, ut S. Attilani quoque, quem communis auctorum consensus illius in monastico instituto discipulum facit, sat prope defuiri ætas queat; tamen, si res penitus inspicatur, varique, qui de hoc Sancto scripserunt, auctores consulantur, non omnem de Zamorensi Præsule nostro enodatam difficultatem, imo ne ullam quidem, quæ ad eum nominatim pertineat, in transcurso jam editi Commentarii attactam fuisse, nemo non manifeste videbit. Quippe, præterquam quod, coævorum testium defectu, non ita certum videatur, Attilanum nostrum S. Froilani in monastico instituto alumnum exstitisse, tam dissona tanque inter se pugnantia gravium scriptorum de illius ætate, episcopatu et cultus initio testimonia occurrunt, ut, in quam te veritas partem, anceps primo intuitu

hæreas. Et vero, prout Athanasius de Lobera, sæpissime supra laudatus, pag. 335 versa Hist. Magnitud. eccl. Legionensis et alibi in sui Operis decursu luculente ostendit, alii Sanctum ante generalem Hispaniarum per Mauros sæculo viii devastationem; alii tempore Alphonsi II, Legionensium regis, cognomento Casti, seu ante annum Christi 842; alii tempore Alphonsi III, cognomento Magni, seu ante annum 912; alii denique sæculo xi ineunte, alii eodem nonnihil progressu, mortalem cum immortalis vita commutasse, asserunt : et rursus, eum alii Zamorenses, alii Legionenses, alii Astoricenses, alii regionarium sine certa sede episcopum faciunt. Denique de initio exhibiti ei ab Ecclesia cultus nihilo magis inter auctores multos convenit, cum alii eum ab Urbano PP. I, alii ab Urbano PP. II in Sanctorum numerum relatum fuisse scribant.

2 Non multo ea ex parte, uti infra patebit, expeditu difficilis hic locus est; at non ita paucis ac facile quorundam de Sancti ætate et episcopatu sede assertionibus fieri potest satis. Nam quominus S. Attilanus, prout in Vita S. Froilani refer-

F et episcopatu Zamorensi agitantur, controversis,